

ADABAKIAK

«IRIYARENA».—Merke eta ondo presentatua eskaini zigun Donostiako Aurrezki Kutxak Jesus M.ª Arozamena eta Tomas Garbizu jaunek gertatutako *Viejas Canciones Donostiarras - Donostiko Kantu Zarrak* (1971). Liburu atsegina bada ere, iker lanean ez hain zehatza. Honegatik, kanta asko dira, Donostian erabiliagatik, jatorriz bertakoak ez direnak ere; inoiz, gainera, egile jakinekoenak izanik. Hala ere, hori da guttienik, zeren bai hutsak eta bai kanta osatugabeak anitz dira liburuaren barna.

«Iriyarena», «Donostiarrik ez zeruan»en tituluz agertzen dute, eta ondorean, titulu hortaz, zezen suzkoarena. «Donostiarrik ez zeruan», edo hobeto esan «Iriyarena» hau, 188garren orrialdean dakar, baina 4 bertso besterik ez ditu. Eta, kanta horrenak, guttienez 10 bertso ezagutzen dira. Ikus, *Gure kanta zar jatorrenak* liburuxka (Librería Mugica. Donostia, urte gabe) 101/105 orr. Baita *Euskal kantak* liburuxkan ere (Izarra. Donostia, 1959) 116/119 orrialdeetan. Behar bada hutsik larrienetakoa bada ere, kantaren erdia baino guttiago ematen dutelako, holakoak maiz aurkituko ditugu orrialdeak zehar.

Nonbait sortu eta alde askotara zabalduak, ezta harritzekoa herri bakoitzak bereak direla uste izatea. Hori erabagitzeko euskalkiak ematen digu argia, baina ez beti. Esate baterako, Deba-arruko herrietan bertsogintza gipuzkeraz egiten dute beren euskalkia bizkaitarra izanarren. Baina ez Deba-arrukoak bakarrik, baizik Artibai aldekoak ere joera hori dute, Berriatuko bertsolarietan nabari denez. Beraz, ezta harritzekoa Donostiarrak euren sakura hainbeste kanta sartzeara. Plazentziarrak ere egin dute holakorik (edo behar bada eibartarrak), zeren ez esan inguru hoietan «Iriyarena» Plazenttziakoa ez denik; ala jaina! Soraluzeko semeak zezen kontuan izanik hain yayoak nork uste bestaldera ditekianik? Eibarren beti ezagutu dugu

Plazentziako «Iriyarena» Arozamena eta Garbizu donostiarrak eza-gutarazi diguten baino bertso gehiagokin, eta Plazentziako zaharren artean nork ez dakizki hamar bertsoak kantatzen? Meza nagusiko «Kyrie, éléison» baino hobeto bai noski. Bai horixe! Gainera, soraluzearrak beren gatz bereziarekin egosia dure «Iriyarena» kanta. Honen negatik, 7garren bertsoa beren gisara aldatua. Plazentziarra inper-nuan sartzen delarik, hara zelan heltzen dion kantari:

*Toki hartako berotasunez
bizi ro egarriturik
galdetzen zuen:
«Ez ahal da hemen
inun sagardutegirik?
Neri berrido tokatzen bazait
zeruetara sartzerik
iriarena joagatikan
ez det egingo saltorik.»*

J. S. M.

* * *

EUSKAL LITERATURA 72.—Izenburu hau daraman liburuak, 184. orrialdean, honela dio: «Obra hau 1971.go Agora sarira presentatu izan zen. Juradoak (Roque Arambarri, Antonio Arrue, José Antonio Loidi, Juan San Martín, Antonio Zavala) saria «desierto» deklaratu zuen.»

Auntza hil, ezta gero auntzaren gaberdiko eztula. Baina egile «kupidagarri» horrek jarri gabe utzi duena, zera izan da: Egile zintzoak, diru beharra zuelako, juraduko bati eskatu ziola saria berari ematen ahalegintzeko, eta hala ere, estudiante gizajoaren eskari hau aintzat hartu gabe, saria «desierto» deklaratu zuten. Halakorik!

J. S. M.

* * *

«*LAMINERO*» *ETA LAMINA GOZO-ZALEAK.*—Lehen aldiz Erronkarin konturatu nintzen gozo-zaleeri «laminero» eta «laminera» deitzen ziotela, gizonezkoa eta emakumezkoa «o» eta «a»rekin

bereizturik, naturala den bezala Baina ez edozelako gozo-zaleeri, baizik jatorduetatik kanpo eta erdi-izkutuka janari goxoak harra-patuz ibiltzen direnei batez ere. «Laminero», «Laminera» hitz hau, geroztik Urraul-goian eta Romanzadon ere jasoa dut, eta konturatua naiz alde hoietako Nafarroan oso zabaldua dela. Joakin Lizarraga Elkanokoak, *Urteco igande guzietarako platicac edo itzaldiac* (1846) liburuaren azken orrietan dakarren hiztegitxoan era honetara agertzen du: Laminurria, *golosina*; *Lamitza*, goloso. «Laminero (a)» bertatik datorrela, aski argi dagoela iduritzen zait.

Inoiz pentsau dut «mihina» (mihin-gaina)-ren zer ikusia ote duen. Baina J. M. Barandiaranek *Estelas Funerarias del País Vasco* (1970) liburuaren 58garren orrialdean dakarrena irakurririk, sineskera zaharretatik gelditu zaigun hitza dirudi.

Hara zer berri ematen digun J. M. Barandiarangoak: *Bazterretxea* baserrikoak, Barbierrek dionez, gauero, lotara joan aurretik, supazterrean uzten omen zituzten arto-erreak, urdai-atalak eta oporresnea. Gero laminak etortzen eta jaten oparia. Donamartirin laminentzat artoa uzten omen zuten eta haiek jaten eta hango lurretan lan egi esker onez. Uhart-Mixen soro-ertzean zenbait janari nekazari-rik uzten omen zuten; gau hartan laminak etortzen omen eta soroko lanak azkentzen. Ultzama-Arraizko *Sunbillenea* etxeko artzaiak egu-nero *Abauntz harpeko* laminai kaiku-esnea ematen omen zien. Batzuek diotenez, gaztanbera omen zen ematen zuena. Orozkon pitxar bat sagardo uzten omen zuten laminentzat eta hoek, gauaz, edaten eta pozik beren tokira itzultzen; baina opari hori ager ez ba-zan, upelak hausten omen zituzten.

J. S. M.

